

Pretoria

2008-05-23

Max Bjuhr

Tel: +2712 426 6400

Fax: +2712 426 6464

E-mail: max.bjuhr@sida.se

SYDAFRIKA: Ekonomisk och handelspolitisk översiktsrapport

(1 bilaga)

Yta 1 223 201 km²; nästan 3 ggr Sveriges
 Befolkning Ca 47,6 miljoner; ökningstakt ca 1,5 %/år
 Valuta: Rand (ZAR); 1 ZAR = ca 0,80 SEK (mars 2008)

sid 2: Grunddrag i ekonomin
 samt ekonomisk politik

sid 3: Penning- och
 budgetpolitik

sid 4: Utmaningar

sid 5: Utrikeshandel och
 handelspolitik

sid 8: Handel och investeringar
 Sverige – Sydafrika

sid 10: Handelsstatistik

BNP (nominellt):	ca 260 mrd USD; ngt mer än ½ av Sveriges, drygt ¼ av Afrikas						
BNP/capita:	ca 9700 USD						
BNP-realtillväxt:	3,7 % 2004	4,9 % 2005	4,9 % 2006	5,0 % 2007			
Inflation (CPIX):	4,3 % 2004	3,9 % 2005	4,7 % 2006	6,5 % 2007			
Arbetslöshet:	ca 26 %						
Utrikeshandel:	<u>Miljarder USD</u>	<u>2003</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>	<u>2007</u>	
	Export	38,7	48,2	55,2	63,8	75,3	
	Import	35,2	48,5	56,2	69,9	82,6	
	Bytesbalans:	3,5	-0,3	-1,0	-6,1	-9,3	
Handel med Sverige:	<u>Miljarder SEK</u>	<u>1994</u>	<u>2003</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>	<u>2007</u>
	Import från Sv.	0,42	3,6	4,4	5,4	6,2	7,3
	Export till Sv.	0,07	1,2	1,6	2,2	2,8	4,0
			<u>2003</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>	<u>2007</u>
Utlandsskuld:	Mrd USD	32,7	37,1	46,2	55,1	66,2	
Valutareserv:	Mrd USD	6,4	13,1	18,5	22,2	32,7	

Källor: South African Reserve bank, Statistics South Africa, Economist Intelligence Unit, SCB

Grunddrag i ekonomin samt ekonomisk politik

Sydafrika har en modern och sofistikerad ekonomi, koncentrerad till tre tätbefolkade, urbana områden: Johannesburg/Pretoria, Kapstaden och Durban. Den fysiska infrastrukturen är välutvecklad, liksom telekommunikationerna, finanssystemet och detaljhandeln. Landet är mycket rikt på naturresurser vilket utgjort grunden för den ekonomiska utvecklingen. Vissa tillgångar är unika. Det beräknas t.ex. att Sydafrika har merparten av världens samlade reserver av metallerna mangan, platina och krom samt 40 % av världens guld. Sydafrika är också dominerande i produktion och försäljning på världsmarknaden av dessa och flera andra betydelsefulla mineraler. Landet har vidare stora mängder kol och diamanter, som är viktiga för ekonomin och exporten.

Vad som historiskt drivit ekonomin har varit gruvnäringen och jordbruket, numera utgör de tillsammans inte mer än ca 9 % av BNP. Den relativt snabbt växande tillverkningsindustrin står idag för nästan 20 % av BNP och för en växande del av exporten. Produktion av bilar (BMW, Mercedes m.fl. märken) för export till främst USA utgör ett gott exempel. Finanssektorn svarar för 21 %, den offentliga sektorn för 16 %, och handeln för 13 % av BNP. Börsen i Johannesburg tillhör världens 15 största. Stora förhoppningar sätts till turistindustrins utvecklingsmöjligheter. Den svarar i dag för ca 8 % av BNP.

Vid sidan av denna första världen-ekonomi, som står för mer än 90 % av nationalinkomsten, finns samtidigt en agrar i det närmaste penninglös ekonomi på existensminimum där en stor del av landets befolkning lever. Även i städerna finns en enorm skillnad i levnadsstandard. Medan BNP/capita är ca 9 700 USD lever mer än hälften av befolkningen under fattigdomsstrecket.

Sydafrikas ekonomi är inte stor med europeiska mått (något mer än hälften av Sveriges), men är överlägset störst i Afrika (drygt ¼). Landet brukar internationellt grupperas med "framväxande marknader", emerging markets. Dessa utgörs av ett antal länder i Östeuropa, Asien och Sydamerika, vilka är landets viktigaste konkurrenter om det internationella investeringskapitalet.

När ANC kom i regeringsställning 1994 valde man att inte föra fram sina programpunkter om nationaliseringar. I stället antogs en ekonomisk politik som sedan 1996 baseras på den s.k. *GEAR (Growth, Employment and Redistribution Strategy)*. Denna strategi bejaktar marknadsekonomi och fiskal återhållsamhet samt en stark och oberoende centralbank. Fortfarande finns påtagliga inslag av statskapitalism, men successiva privatiseringar av statligt ägda företag, såsom Telkom, Transnet och Eskom har delvis genomförts. Regeringen har dock för avsikt att behålla majoritetsägandet i statliga företag som hanterar nyckelverksamheter som transport, energi och försvar.

Den ekonomiska politiken har påverkats av uppföljningen av den pakt mellan regering, näringsliv, fackföreningsrörelse och representanter för civila samhället kring åtgärder för att öka tillväxt, sysselsättning och jämlikhet på arbetsmarknaden, vilken blev resultatet av den av president Mbeki ledda "*Growth and Development Summit*" i juni 2003. Bland de åtaganden som gjordes ingår att sikta på att halvera arbetslösheten till 2014 samt verka för att styra 5 % av offentliga och privata investeringar till utvecklings- och sysselsättningsskapande projekt. I maj 2004 lanserade regeringen "*Expanded Public Works Programme*" (EPWP), som ska bidra till att fram till 2009 skapa 1 miljon nya arbetstillfällen.

Den sydafrikanska ekonomin har haft en obruten tillväxt sedan september 1999. Tillväxttakten under 2007 var 5,0 %. Tillväxten under 2008 väntas, enligt regeringen, bli ca 4 %. Den dämpade tillväxten förklaras av energikrisen och den globala ekonomiska situationen. För den närmaste treårsperioden väntas tillväxten enligt regeringens prognoser bli i genomsnitt 4,3 %.

Den sydafrikanska regeringen lanserade år 2006 ett initiativ för tillväxt och fattigdomsbekämpning, ASGISA - Accelerated and Shared Growth Initiative of South Africa med målet att från år 2010 uppnå 6 % årlig stabil tillväxt i ekonomin. Tillväxten skall uppnås genom en fokusering på områden som infrastruktur, sysselsättning, små- och medelstora företag, utbildning samt ökad kapacitet att leverera social service inom den offentliga sektorn.

Sydafrika hoppas att arrangerandet av fotbolls VM 2010 skall verka som en katalysator för ekonomin. Stora investeringar är planerade inom infrastrukturområdet, bl.a. vad avser transportnätet.

Valet i december 2007 av en ny mer vänsterinriktad ledning för ANC förväntas inte, av bedömare, ha någon egentlig påverkan på den ekonomiska politiken på kort sikt. En översyn kan dock förväntas ske av ett antal policy frågor inom den ekonomiska politiken. Det gäller bl.a. inflationsmålet på 3-6 % vilket anses bidragit till de kraftiga ränteökningarna. Krav kommer också att ställas på ökade satsningar på social välfärd.

I början på 2008 fick Sydafrika känna av konsekvenserna av den elbrist som råder i landet. Det statliga elkraftföretaget Eskom fick allt oftare stänga av elförsörjningen till delar av landet. Det i sin tur beror på att nödvändiga investeringar i nya kraftverk inte gjorts i tid. Enligt uppgift kommer detta problem att föreligga fram till 2014. Detta drabbar inte minst näringslivet hårt och kan förväntas komma att negativt påverka tillväxten i landet. Eskom har hos regeringen begärt att under året få höja elpriset med ca 60 %. Höjningen har i princip godkänts men det mesta talar för att den kommer att genomföras gradvis under de närmaste fem åren.

Penning- och budgetpolitik

I linje med GEAR har den sydafrikanska centralbanken, The South African Reserve Bank, av regering och parlament givits en hög grad av oberoende. Penningpolitiken har varit strikt med inflationsbekämpning som främsta mål. Detta arbete har varit framgångsrikt, men randens skarpa fall i slutet av 2001 satte politiken på hårda prov. Under de senaste åren har randen åter stärkts kraftigt. Detta samtidigt som randen fortsätter att visa sin flyktighet. Under 2007 bröt inflationen igenom regeringens inflationsmål på 3-6 %. Inflationen för 2007 blev 6,5 %. I december var inflationen 8,6 %. Höjda mat och energipriser är främsta förklaringen till den ökande inflationen. Bedömare tror att inflationen kommer att bli ca 7,5 % för 2008. I april i år höjde centralbanken reporäntan med 0,5 % till 11,5 %, den 9:e höjningen på två år. Detta för att försöka hålla inflationen inom angivet mål.

Efter åren av svångremspolitik och tyngdpunkt på stabilisering/konsolidering av den sydafrikanska ekonomin har inriktningen sedan budgetåret 2001/2002¹ lagts om mot mer offensiva tillväxtfrämjande satsningar. Budgetåret 2006/2007 kunde regeringen för första gången i modern tid redovisa ett överskott i budgeten, 0,3 % av BNP. För 2007/2008 blev överskottet ca 1,0 % av BNP. Under den närmaste treårsperioden förväntas ett genomsnittligt överskott på 0,8 %. Inkomstsidan av budgeten uppgår till 650 miljarder ZAR och utgiftssidan till 631 miljarder ZAR. Statskuldens andel av

¹ Det sydafrikanska budgetåret sträcker sig från början av april till slutet av mars.

BNP ökade från 20,0 % år 2005 till 23,2 % år 2006. Underskottet i betalningsbalansen har ökat från 1 % av BNP år 2002 till ca 8,1 % för 2007. Detta kan tillskrivas ökad import och höjda olje- och matpriser. Sydafrika har under de senaste åren blivit föremål för en rad uppgraderingar från de internationella ratinginstitutens sida.

Regeringen har sedan senare delen av 90-talet framgångsrikt ökat transparensen och förutsebarheten i budgetarbetet genom att införa *the Medium Term Expenditure Framework (MTEF)*, med en treårig horisont för arbetet. En annan stor framgång är den väsentligt förbättrade skatteuppbörden de senaste åren, där skattemyndigheterna haft hjälp av svenska experter från RSV. Vid presenterandet av budgeten för 2008/2009 framgick det att skatteintäkterna för 2007/2008 översteg budgeten med 15 miljarder ZAR.

Regeringen har på sitt program att gradvis ta bort återstående valutakontroller, bl.a. för att därigenom bättre kunna locka till sig utländska investeringar. För att uppmuntra Sydafrikanska företag att investera i Afrika sänktes 2006 kravet på majoritetsägande (50 % +1) ned till 25 % ägarskap, i förvärvat utländskt företag. Under 2008 genomförs ytterligare förenklingar av valutakontrollreglerna innebärande att det tidigare systemet med tillståndsgivning baserat på ansökan om valutaexport ersätts med en övervakning av gränsöverskridande valutaflöden. Ansvarig för detta blir Riksbankens "Financial Surveillance Department".

Utmaningar

Regeringen står inför en gigantisk utmaning när det gäller att försöka komma till rätta med den enorma snedfördelning av landets resurser som befästes under apartheidtiden. Den s.k. Black Economic Empowerment-politiken (BEE; se nedan) förutses spela en viktig roll. Ett av finansieringsinstrumenten har varit regeringens privatiseringsprogram, som dock hanteras med viss försiktighet, eftersom det utsätts för hård kritik från allianspartnern COSATU (Congress of South African Trade Unions). Den senaste större privatiseringen ägde rum 2003 då Telkom-aktier bjöds ut till allmänheten. Finns nu inga tecken på nya privatiseringar.

Det finns ett utbrett missnöje med och besvikelse över att GEAR-politiken inte förmått åstadkomma den expansion av den sydafrikanska ekonomin som skulle ha behövts för att minska arbetslösheten. Den uppgick i slutet på år 2007 enligt regeringen till ca 26 % av den arbetsföra befolkningen (flera bedömare anser att arbetslösheten kan vara så hög som 40 %). Enligt finansminister Manuel skapades under 2006 i den sydafrikanska ekonomin, för första gången på generationer, jobb i snabbare takt än ökningen av antalet nya arbets sökande. Den huvudsakliga drivkraften vad gäller de senaste årens tillväxt har varit hushållens ökade efterfrågan. Ett tillväxttal om 6 % anses av regeringen nödvändigt för att uppnå den övergripande målsättningen att halvera arbetslöshet och fattigdom fram till år 2014.

Andra utmaningar för regeringen är att nedbringa den höga kriminaliteten samt att ta itu med HIV/Aids-problemet (av den totala befolkningen beräknas drygt 11 % - eller ca 5 miljoner - vara HIV-positiva och i åldersgruppen 15-49 år drygt 15 %). HIV/AIDS har dock hittills visat sig ha en marginell effekt på makroekonomin i Sydafrika. Händelseutvecklingen i Zimbabwe inverkar också dämpande på investeringsklimatet i Sydafrika, men är tillika ett bekymmer med tanke på de ekonomiska intressen som Sydafrika har i landet.

Den snabba utvecklingen av sydafrikansk högteknologisk industri, inte minst på IT-området, har bidragit till att kompetensbrist kvarstår som ett allvarligt problem. Till bilden hör att den förda utbildningspolitiken fram till 1994 medfört att majoriteten av befolkningen har en lägre utbildningsnivå och en annan inriktning än vad dagens näringsliv behöver. Inom ramen för ASGISA har regeringen lanserat "Joint Initiative

for Priority Skills Acquisition" (JIPSA). Avsikten är att identifiera akuta kompetensbehov och lösningar på dessa. Regeringen har en databas på ca 63 000 personer med universitetsexamen som dock saknar arbetslivserfarenhet. Förhoppningen är att via ett lärlingsprogram ute på bl.a. företag göra dessa personer anställningsbara. Problemet med kompetensbrist länkar också över till den känsliga och delvis svårbedömbara frågan om vit utvandring som en konsekvens av regeringens "Black economic empowerment"-politik (BEE), vilken bl.a. berör frågan om andelen svarta sydafrikaners aktiva ägande i näringslivet. BEE har blivit ett allt viktigare begrepp och beslut har fattats om att samtliga näringsgrenar ska ha sin egen standard för BEE. Gruvsektorn var den första för vilken en sådan formulerats. Inom finanssektorn finns sedan oktober 2003 en frivillig sådan överenskommelse (charter). I januari 2004 trädde lagstiftningen om "Broadbased Black Economic Empowerment" (B-BBEE) i kraft, vilken väsentligen utgör en ram för fortsatt utveckling och tillämpning av BEE-politiken. Den 9 februari 2007 blev de av regeringen antagna "Codes of good practices on B-BBEE" lag. Avsikten är att koderna skall skapa ytterligare klarhet och vägledning i tillämpningen av BEE. Det nya regelverket undantar, om vissa krav uppfylls, utländska företag från kravet på utförsäljning av ägande i det egna företaget. Vidare undantas småföretag med en omsättning på mindre än 5 miljoner ZAR från reglerna och för företag med en omsättning mellan 5-25 miljoner ZAR gäller förenklade regler. Koderna innebär att ett tydligare regelverk nu är på plats för B-BBEE. Det återstår dock fortfarande att se hur koderna i praktiken kommer att implementeras.

Fackföreningsrörelsen m.fl. har kritiserat regeringen för att B-BBEE-politikens resultat tenderar bli att ett fåtal svarta berikar sig i stället för att breda grupper kommer i åtnjutande av fördelarna. Det anses bland bedömare viktigt att regeringen skapar en långsiktig förutsägbarhet vad gäller implementeringen av B-BBEE-politiken. Detta inte minst viktigt för att just kunna attrahera potentiella investerare. Här kan koderna komma att bli av stor betydelse. Ambassaden och exportrådskontoret i Johannesburg har sedan 2004 genomfört ett antal projekt för att genomlysna B-BBEE-politiken och dess färdriktning.

Utrikeshandel och handelspolitik

Sydafrikas öppning för omvärlden under det tidiga 90-talet, då sanktioner och investeringsförbud lyftes och landet välkomnades in i det internationella samfundet, innebar en enorm omställning för landet. Från den helt "skyddade verkstad" som verkade i apartheidstaten lades kursen om i frihandelsvänlig riktning. Utvecklingen medförde en mycket stark ökning av utrikeshandeln. De viktigaste exportvarorna är mineraler och metaller (guld, platina, kol, järnmalm), diamanter, jordbruksvaror (frukt, grönsaker, vin) och halvfabrikat, medan importen domineras av maskiner, fordon, kemiska produkter och olja.

Sydafrika har växande handelsförbindelser med övriga länder i södra Afrika och med vissa andra länder i Afrika, men de främsta handelspartnerna förblir Tyskland, Storbritannien, USA och Japan. Vad avser endast importstatistik hamnar Kina på andra plats. Zimbabwe intar en särställning. Trots att handelsstatistiken visar att Sydafrikas handel i stort sett ökar med samtliga världens regioner har landets handelsbalans de senaste tre åren visat på röda siffror och trenden ser ut att bli fortsatt negativ.

Kinas handel med Sydafrika fortsatte under 2007 att växa kraftigt. Exporten till Kina var 23 miljarder ZAR under 2007 (14 miljarder ZAR 2006). Importen från Kina har mer än fördubblats sedan 2004 (23 miljarder ZAR) Den ojämna handelsbalansen till trots fortsätter Sydafrika att vara en stark anhängare av ett fördjupat strategiskt samarbete mellan Afrika och Kina. Samtidigt har Sydafrika offentligt vågat markera sin oro för det nykoloniala och ojämnbördiga förhållande som skulle kunna uppstå om Kina

fortsätter att handla billiga råvaror av Afrika och samtidigt exporterar förädlade produkter som slår ut kontinentens egna industrier.

Regeringen i Sydafrika kan dock hänvisa till ett konkret och aktuellt utslag av kinesisk välvilja. I en avsiktsförklaring har Kina åtagit sig att ensidigt, men temporärt till 2009, begränsa sin textlexport till Sydafrika. Kvotaregimen som trädde i kraft i januari 2007 skedde efter intensiv lobbying från den inhemska textilindustrin vilken påstår sig ha tvingats till 60.000 avskedanden på grund av klädfloden från Kina. Kvotaregimen har mött stark kritik från handeln som hävdar att klädfiserna kommer att stiga med 20%. Dessutom, vilket är allvarigare för regeringen, är det ytterst tveksamt om den kortfristiga åtgärden återskapar nya arbetstillfällen eftersom de sydafrikanska kläduppköparna inte i första hand vänt sig till nationella producenter för att fylla tomrummet från Kina, utan till andra länder som Mauritius, Vietnam och Indien.

Premiärminister Wen Jiabao besökte Sydafrika i juni 2006. Ett avtal av flera som undertecknades vid det besöket rörde ett brett och långtgående samarbete på kärnteknologins område. Tillgång till kinesisk kärnkraftsteknologi är högintressant för Sydafrika som måste göra stora investeringar under de kommande åren för att möta den expanderande industrins energibehov.

Regeringen har genom sänkta tullar, den kraftigt ökande importen och nya kontaktnät sökt återhämta vad man tidigare förlorat i modern teknologi i syfte att få till stånd en mer internationellt konkurrenskraftig industri. Utländska investeringar välkomnas och uppmuntras men har t.v. inte nått önskad omfattning.

Importliberaliseringen har samtidigt kostat många arbetstillfällen, t.ex. i textilindustrin. Detta har förorsakat angrepp på regeringen både från näringslivet och fackföreningar, som emellanåt ropat på protektionistiska åtgärder. Politiken har dock konsekvent drivits vidare och i vissa branscher börjar nu resultaten synas. Ett bra exempel är bilindustrin, som har blivit mycket effektivare och som klättrar snabbt i exportstatistiken. Större investeringar i sydafrikansk tillverkningskapacitet har under senare år bl.a. gjorts av tysk och amerikansk bilindustri. Randens värde i förhållande till USD anses av många bedömare vara av central betydelse vad gäller möjligheten att fortsatt attrahera exempelvis utländska biltillverkare att satsa i Sydafrika. En allt för högt värderad rand gör att sydafrikanska produkter förlorar marknadsandelar. Randen har under en lång tid varit instabil och lättörlig.

I ett försök att bl.a. stimulera ökad export från tillverkningsindustrin presenterade regeringen år 2007 en "National Industrial Policy Framework". Avsikten är att via statlig intervention och incitament stimulera utveckling inom sektorer i tillverknings- och basindustrin. Sektorerna är bl.a. fordonsindustrin, kemikalie-, plast- och läkemedelsindustrin, skog- papper och möbler, tillverkning av kapitalintensiv utrustning samt vidareförädling av metallprodukter.

Sydafrika är relativt aktivt i WTO-förhandlingarna och ingår som en ledande medlem i G20-grupperingen. Från sydafrikansk sida trycks på behovet av "omstrukturering" såväl i- som u-länderna, där de förra uppmanas avstå från att fortsätta hålla konkurrenssvaga industrier och jordbruk under armarna genom subsidier och protektionism.

Om Doha-rundan skulle misslyckas ser Sydafrika framförallt följande risker. En erodering av det multilaterala handelssystemet. Utvecklingsländerna missar en chans att korrigerar stora obalanser i handelssystemet. Vidare ser Sydafrika en risk för ett ökat antal processer och tvister samt en ökad bilateralism och att slutligen WTO blir irrelevant.

Sydafrika arbetar också aktivt för att stärka Syd-Syd-relationerna, inte minst på handelsområdet, inom ramen för 2003 års strategiska samarbetsavtal mellan Indien, Brasilien och Sydafrika – IBSA. Detta framväxande samarbete spänner över ett stort

antal frågor och områden (medlemskap i FN:s säkerhetsråd, försvarssamarbete rörande bl.a. materielfrågor, handelsliberalisering, forskning och utveckling, transporter, energi, hälsa, utbildning mm). Ett andra toppmöte på stats- och regeringschefsnivå inom IBSA hölls i oktober 2007 i Sydafrika. Ett antal frågor avhandlades bl.a. reform av FN:s säkerhetsråd och Bretton Woods institutionerna och planerna på ett trilateralt frihandelsområde Indien-Mercosur-SACU. Under de tre år som IBSA-samarbetet har pågått har det visat på få konkreta resultat. IBSA:s största framgång får anses vara skapandet av G20 vid WTO-toppmötet i Cancun 2003, där Brasilien och Indien var instrumentella. IBSA:s första initiativ var att etablera en solidaritetssond – IBSA-fonden – för att bekämpa hunger och fattigdom. De tre grundarländerna bidrar vart och ett med en miljon USD årligen till fonden som förvaltas av UNDP. Brasilien har inom fonden satsat på jordbruksprojekt i Guinea-Bissau och ett projekt för sophantering och återanvändning på Haiti. Sydafrika har prioriterat den Palestinska myndigheten och byggsektorn och Indien har kanaliserat bistånd till Laos.

Avtalet om handel, utveckling och samarbete mellan EU och Sydafrika (Trade and Development Co-operation Agreement - TDCA), som efter flera års provisorisk tillämpning trädde slutgiltigt i kraft 1 maj 2004, är det mest omfattande som unionen slutit med något land utanför närområdet. Avtalet innehåller framförallt bestämmelser om frihandel, politisk dialog, ekonomiskt samarbete och utvecklings-samarbete. Syftet är att fördjupa relationerna med Sydafrika och att stödja den politiska, ekonomiska och sociala utvecklingen i landet. Frihandelsavtalsdelen innebär att 95 % av Sydafrikas export till EU kommer att vara tullfri 2010, d.v.s. efter den tioåriga övergångstidens slut. Motsvarande siffror för EU:s export till Sydafrika är 86 % efter en övergångsperiod på 12 år.

TDCA har potential att ge åtskilliga dynamiska effekter för både Sydafrika och regionen. Den sydafrikanska exporten till EU uppgick 2006 till ca 14,4 mrd EURO och importen därifrån till ca 18,8 mrd EURO.

En revidering av TDCA är nyligen genomförd med undantag för handelsavsnittet som hanteras inom ramen för EPA-processen.

EPA (Economic Partnership Agreement)-förhandlingar pågick intensivt under 2007 mellan EU och SADC. I november 2007 undertecknade Botswana, Lesotho, Swaziland och Mozambique ett EPA-interims avtal med EU. Namibia undertecknade i december. Sydafrika har som enda medlem i SACU inte undertecknat interimsavtalet. Sydafrika har framförallt motsatt sig ett inkluderande i förhandlingarna av de s.k. nygenerationsfrågorna som "services and investments".

I händelse av ett uteblivet EPA är Sydafrikas marknadstillträde skyddat av TDCA. Sydafrika har formellt inte lämnat förhandlingarna. Om Sydafrika fortsatt väljer att stå utanför EPA kan det få allvariga konsekvenser för sammanhållningen inom tullunionen SACU och för regional ekonomisk integration.

Regional ekonomisk integration är en viktig fråga inom SADC. Vid SADC-toppmötet i Maseru 1996 antogs ett handelsprotokoll, som förutser ett frihandelsområde. Enligt planerna ska ca 85 % av SADC:s interna handel vara tullfri under 2008 och återstående 15 % 2012. En gemensam marknad är tänkt att uppnås 2015 och en gemensam valuta och centralbank 2016.

Sydafrika har klara fördelar av AGOA-avtalet (Africa Growth and Opportunity Act), som ger utvalda länder i regionen söder om Sahara förmånsbehandling vid export till USA. Sydafrika är tillsammans med Namibia, Lesotho och Botswana medlem i SACU (Southern Africa Customs Union), som f.n. förhandlar om frihandelsavtal med bl.a. USA och Mercosur. Sydafrika anser att sådana avtal som står i överensstämmelse med det internationella regelverket är värdefulla komplement till de multilaterala överenskommelserna, som utgör Sydafrikas huvudspår.

President Mbeki lägger ned stor kraft på det panafrikanska NEPAD-initiativet (New Partnership for Africa's Development), där Sydafrika är mycket av motorn. NEPAD, som numera är Afrikanska Unionens (AU) handlingsprogram för kontinentens ekonomiska och sociala utveckling, har erhållit starkt stöd från givarkretsen. Det inrymmer ett stort antal förslag som – om de förverkligas – på sikt kan få betydande effekter på förhållandena på kontinenten. En viktig grundtanke är att NEPAD inte ska konkurrera med utan samordna och katalysera existerande verksamhet på regional och nationell nivå. Inom NEPAD:s ram granskas också afrikanska länders "good governance" – African Peer Review Mechanism (APRM). De nordiska länderna fick betydande goodwill genom att i ett tidigt skede (våren 2001) lämna viss finansiell hjälp för att få igång NEPAD-initiativet – eller som det då kallades, Millennium Africa Project (MAP). Under 2003 beslutades om ytterligare en sådan insats för att stödja slutfasen av NEPAD-sekretariatets etablering.

Handel och investeringar Sverige – Sydafrika

Sveriges export till Sydafrika ökade mycket kraftigt från en låg nivå efter det att sanktionerna upphävdes i slutet av 1993. På något år blev landet återigen Sveriges största exportmarknad i Afrika. 2007 uppgick den svenska exporten till Sydafrika till 7,3 mrd SEK, vilket är en ökning med 17 % jämfört med 2006. Den domineras av verkstadsprodukter, fordon samt olika halvfabrikat. Importen från Sydafrika uppgick till 4,0 mrd SEK, vilket är en ökning med 43 % jämfört med 2006. Verkstadsprodukter samt livsmedel (frukt och grönsaker, vin) och olika halvfabrikat är de största posterna. Bilaga 1 innehåller mer information om handelsutbytet.

Det finns ett Exportrådskontor i Johannesburg där också en lokal nordisk företagarförening har sitt säte (Nordic South African Business Association ; NSBA).

Antalet svenska företag etablerade i Sydafrika har växt kontinuerligt och uppgår idag till ett 80-tal, vilket är mer än en fördubbling sedan 1997. Företagsutställningen i Gallagher i samband med Sydafrikasatsningen 1999 har bidragit till detta. De viktigaste svenska företagen är de stora multinationella exportföretagen som ABB, Atlas Copco, Electrolux, Ericsson, Volvo, Scania, Svedala, Tetra Pak och Sandvik. De medelstora och små företagen har i många fall ännu inte tagit steget fullt ut till etablering i Sydafrika utan bedriver handel via agenter och importörer. Flera mindre företag i IT-branschen har tillkommit under senare år. Få sydafrikanska företag har ännu etablerat sig i Sverige. Old Mutuals övertagande av Skandia får i detta sammanhang anses vara något av en milstolpe.

Sydafrikas beslut att köpa Jas Gripen har redan påverkat handeln åt båda hållen i positiv riktning. Avtalet, som ingåtts mellan SAAB/British Aerospace och den sydafrikanska regeringen, innebär stora åtaganden från svensk och brittisk industris sida att generera export från och investeringar i Sydafrika. Detta gäller på det försvarsindustriella området, men ännu större resultat ska åstadkommas på den civila sidan. För att SAAB/BAE-affären skall fullföljas behöver på den civila sidan sydafrikansk export samt investeringar i Sydafrika genereras till ett värde av 7,2 mrd USD fram till april 2011. Dessa åtaganden utvecklas väl. SAAB/BAE uppnådde 95 % av den första milstolpen, inom det civila motköpsprogrammet, som redovisades i slutet av september i 2005. I november 2007 fick SAAB/BAE besked att man också klarat den andra milstolpen av motköpsprogrammet. Detta har gjort SAAB/BAE till det bäst presterande företaget bland de företag som levererar utrustning till Sydafrika inom ramen för den stora försvarsmaterielupphandlingen. Hittills har SAAB/BAE kunnat räkna av 4,9 miljarder USD av de 7,2 miljarder som utgör motköpsprogrammet. Allt tyder på att det resterande åtagandet kommer att vara uppfyllt i god tid före april 2011.

Bland större affärer mellan svenska och sydafrikanska företag märktes särskilt under 2004 att Ericsson tecknade två femåriga avtal för mobil nätverksutrustning och tjänster med MTN till ett värde av 1,5 miljarder USD. MTN är den ledande teleoperatören söder om Sahara med mer än nio miljoner abonnenter i sex länder – Sydafrika, Swaziland, Rwanda, Uganda, Kamerun och Nigeria. SAAB förvärvade under 2005 aktiemajoriteten i det sydafrikanska försvarsmaterieföretaget Grintek Ltd. I juni 2006 undertecknade SAAB och den statliga försvarskoncernen Denel ett avtal om att skapa ett nytt företag inom området "aerostructure". SAAB investerar ca 66 miljoner ZAR i företaget under de första två åren. Initialt kommer det nya företaget att ägas av SAAB med 20 % och av Denel med 80 %.

Turistströmmen från Sverige till Sydafrika har ökat märkbart under de senaste åren. År 2007 besökte över 42 700 svenska turister Sydafrika.

Bilaga 1

TRADE PROFILE

SOUTH AFRICA

	2003	2004	2005	2006	2007	Change 2007/ 2006%
SWEDISH EXPORTS (SEK 1000)	3 593 063	4 459 928	5 458 433	6 245 401	7 291 950	17
SHARE OF TOTAL SWEDISH EXPORTS (%)	0,44	0,50	0,57	0,58	0,65	
FOOD	28 494	17 382	25 844	61 128	57 585	-6
RAW MATERIALS; FUELS	2 841	9 669	54 336	11 387	434 391	3715
WOOD	1 948	5 484	135	291	85	-71
PAPER PULP	0	411	0	0	1	809
ORES	0	0	39 185	3 697	3 447	-7
FUELS	254	3 303	13 792	6 290	430 138	6739
CHEMICAL PRODUCTS	344 446	347 889	443 154	416 388	503 113	21
PHARMACEUTICALS	134 854	108 224	160 892	161 372	183 836	14
SEMI-MANUFACTURES	714 983	907 029	1 197 783	1 040 755	1 201 258	15
PAPER AND BOARD	304 539	336 053	453 161	434 802	470 583	8
WOOD MANUFACTURES	7 258	3 620	10 602	11 852	11 879	0
PREFAB BUILDINGS	0	0	1 172	145	695	379
IRON AND STEEL	285 632	396 554	537 964	385 521	502 801	30
NON-FERROUS METALS	11 536	25 206	29 950	29 002	36 127	25
ENGINEERING PRODUCTS	2 431 546	3 106 264	3 688 529	4 633 023	5 027 120	9
TOOLS	120 617	71 865	74 197	110 037	131 060	19
MANUFACTURES OF METALS.N.E.S	26 718	29 173	28 176	34 808	42 720	23
POWER GENERATING MACHINERY	72 560	81 069	122 527	137 363	245 249	79
AGRICULTURAL MACHINERY	5 344	4 567	8 995	16 940	53 074	213
CONSTRUCTION AND MINING MACHINERY	321 408	376 683	337 228	496 498	741 199	49
PAPER AND PULP MILL MACHINERY	95 911	15 497	26 248	43 320	60 584	40
MACHINES FOR SPEC INDUSTRIES N.E.S	147 212	117 147	160 612	173 083	170 745	-1
METAL-WORKING MACHINERY	46 259	31 677	69 811	74 430	46 830	-37
HEATING AND COOLING EQUIPMENT	69 877	151 756	82 610	105 237	89 201	-15
PUMPS AND CENTRIFUGES	65 247	205 140	90 891	114 871	180 252	57
MECHANICAL HANDLING EQUIPMENT	92 160	123 391	138 345	194 823	228 667	17
PNEUMATIC ETC HAND TOOLS	21 837	22 829	20 031	19 503	20 527	5
BALL OR ROLLER BEARINGS	26 397	25 171	33 484	33 509	28 711	-14
NON-ELECTRICAL MACHINERY N.E.S	57 764	72 106	140 018	110 526	155 211	40
OFFICE MACHINES, ADP EQUIPMENT	34 533	42 365	55 686	40 246	44 472	11
TELECOMMUNICATIONS APPARATUS	280 511	713 537	1 225 894	1 128 908	693 606	-39
EQUIPMENT FOR DISTR ELECTRICITY	119 017	108 213	125 019	145 717	441 227	203
APPARATUS FOR DOMESTIC USE	5 918	11 583	10 760	13 420	11 071	-18
MEDICAL INSTRUMENTS, APPARATUS	34 036	23 996	25 660	22 376	25 242	13
ELECTRICAL MACHINERY N.E.S	24 961	20 905	87 404	35 150	135 436	285
PASSENGER CARS	172 075	272 205	263 824	213 978	214 585	0
LORRIES, TRUCKS AND BUSES	369 042	286 252	361 241	843 302	965 361	14
PARTS FOR MOTOR VEHICLES	87 840	91 026	78 329	94 749	97 188	3
SHIPS AND BOATS	6 200	13	0	1 744	26	-99
TRANSPORT EQUIPMENT N.E.S	56 647	88 164	30 917	239 141	90 087	-62
SANITARY ETC. AND LIGHTING EQUIPMENT	234	337	514	581	911	57
SCIENTIFIC ETC. INSTRUMENTS	68 642	118 127	86 241	185 556	111 847	-40
OTHER MANUFACTURED GOODS	70 752	71 694	48 787	82 721	68 483	-17
FURNITURE	1 587	2 682	2 331	2 266	5 715	152
CLOTHING	743	1 019	2 455	2 271	8 288	265
SWEDISH IMPORTS (SEK 1000)	1 180 470	1 600 974	2 264 555	2 826 174	4 051 807	43
SHARE OF TOTAL SWEDISH IMPORTS (%)	0,18	0,22	0,28	0,31	0,41	
FOOD	233 142	332 133	415 439	502 660	604 817	20
RAW MATERIALS	32 162	26 186	40 210	88 257	73 537	-17
FUELS	12 213	10 015	26 976	8 311	1	-100
CHEMICAL PRODUCTS	20 025	22 236	21 145	21 155	31 276	48
SEMI-MANUFACTURES	344 975	596 392	853 758	839 129	1 476 472	76
ENGINEERING PRODUCTS	520 140	604 089	880 339	1 265 247	1 643 644	30
OTHER MANUFACTURED GOODS	17 814	9 924	26 689	101 414	222 061	119

NB. Import figures refer to country of origin.

THE FIGURES FOR 2007 ARE PRELIMINARY

PRINTED February 2008

SOURCE: STATISTICS SWEDEN

Footnote: From 2007 SITC3 has been replaced by SITC4.